

УДК: 727.113

О. П. Тишкевич,*канд. арх. Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ БУДІВЕЛЬ СІЛЬСЬКИХ ШКІЛ

Анотація: розглянуто передумови формування будівель сільських загальноосвітніх навчальних закладів. Визначено особливості функціонально-планувальної структури багатофункціональних будівель сільських шкіл.

Ключові слова: сільська школа, функціонально-планувальна структура.

Постановка проблеми. Створення сучасної матеріально – технічної бази навчальних закладів є пріоритетним напрямом державної політики у сфері освіти [1]. В умовах кризового стану соціальної сфери в сільській місцевості школи залишаються єдиними інституціями, що на протязі років достатньо стабільно функціонують. Окрім вирішення освітніх завдань, загальноосвітній навчальний заклад спрямований на виконання ролі соціокультурного центру села, збереження і розвиток національних традицій та цінностей, унікального потенціалу вітчизняної культури. Функціонування школи як соціокультурного центру покращить соціально-культурне обслуговування сільської місцевості, населені пункти якої не мають відповідних закладів і надасть можливість додаткового фінансування шкільної установи [2]. Такі заходи потребують вивчення питання передумов формування багатофункціональних шкільних будівель і визначення особливостей їх функціонально-планувальної структури.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. Проблема формування будівель сільських загальноосвітніх навчальних закладів в різні роки були присвячені дослідження Ковальського Л. М. [3], Степанова В. І. [4], Світка В. А. [5], Антошкіна В. Ф. [6], Решетнікової Н. В. [7] та інших. У той же час питання функціонально – планувальної організації шкільних будівель у сучасних умовах функціонування освітньої системи сільських регіонів є недостатньо дослідженими.

Зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Тематика статті пов'язана з державними документами, серед яких Укази Президента України від 30 вересня 2010 року № 926 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», від 20 березня 2008 року № 244 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», від 2 червня 1998 р. N 580 «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти», від 25 червня 2013 року № 344/2013 «Про Національну стратегію

розвитку освіти України на період до 2021 року», Постанови Верховної Ради України від 9 січня 2007 року № 536 «Про стан і перспективи розвитку загальної середньої освіти в Україні».

Мета статті. Визначення особливостей функціонально-планувальної структури будівель сільських шкіл.

Виклад основного матеріалу. Економічна криза в країні призвела до значних змін у мережі установ і підприємств соціально-культурної сфери. Загальне забезпечення сільських населених пунктів закладами культури, лікарняними закладами, спортивними спорудами з року в рік зменшується. За таких умов в сільській місцевості школа водночас виконує не тільки освітню, але й соціально-культурну функцію і часто залишається єдиною дієздатною установою.

Функціональні процеси, що відбуваються у загальноосвітньому навчальному закладі, обґрунтовують функціональну структуру та функціональні групи приміщень будівлі сільської школи. (рис.1) Основними функціями сільських загальноосвітніх навчальних закладів в нових соціально-економічних умовах є:

- сприяння зростанню освітнього й культурного рівня населення, створення умов для отримання дітьми та молоддю дошкільної, загальної середньої освіти, допрофесійної та початкової професійної підготовки;
- підсилення виховного потенціалу сімей, відродження сімейної педагогіки;
- організація дозвілля дітей і дорослого населення села;
- пропаганда здорового способу життя, розвиток масової культури і спорту;
- загальнокорисна праця і природоохоронна діяльність[2].

Близько половини сільських населених пунктів не мають культурно-просвітницьких закладів[8]. Це спонукає загальноосвітній навчальний заклад до активізації культурного потенціалу всієї спільноти, залучення до співпраці доросле населення села. Напрямки діяльності загальноосвітнього навчального закладу у цій сфері такі:

- психолого-педагогічна просвіта і консультування батьків (школа майбутніх мам і молодих батьків, лекторії, сімейний клубу, консультації різного профілю, інформаційні конференції);
- керівництво батьками та іншими представниками сільського соціуму дитячими об'єднаннями за інтересами;
- проведення соціально значимих акцій (Свято сім'ї, День матері, День батька, сімейні конкурси, ярмарки);

Рис.1 Види діяльності сільського загальноосвітнього навчального закладу

- підтримка і розвиток сімейних традицій (вивчення і розвиток навичок оформлення інтер'єру житла, секретів народної кулінарії, медицини, проведення сімейних конкурсів, створення сімейних музеїв, окремих тематичних експозицій);

- створення театрів, ансамблів, гуртків за інтересами, музеїв, студій [2].

Значний обсяг культурно-просвітницької роботи обумовлює наявність в структурі шкільної будівлі досить розвиненого блоку приміщень культурно-масового і клубного призначення, до якого можуть входити приміщення актової зали, музею, приміщення технічної творчості, дослідницької діяльності, естетичного виховання. (рис.2) Обов'язковим структурним підрозділом навчального закладу є бібліотека, яка здійснює бібліотечно-інформаційне, культурно-просвітницьке забезпечення навчально-виховного процесу. Бібліотека сільської школи додатково розраховується на обслуговування мешканців села.

Менше третини сільських населених пунктів України мають спортивні зали, тому приміщення для фізкультурно-спортивної роботи повинні бути доступними учнів школи та мешканців села [8]. Включення до будівлі сільського загальноосвітнього закладу спортивного комплексу сприятиме розширенню мережі спортивних закладів, охопленню сільського населення спортивною та спортивно-оздоровчою роботою, забезпеченню відповідною матеріально-технічною базою для виконання загальноосвітньої програми з фізичного виховання. Спортивний комплекс, що включає спортивну залу, плавальний басейн з допоміжними приміщеннями, можуть відвідувати, як школярі, так і доросле населення села.

Розвинені культурно-просвітницькі та спортивні приміщення будівлі сільського загальноосвітнього закладу нададуть можливість функціонувати системі позашкільної освіти, особливістю якої є те, що в сільській місцевості у цій галузі працюють переважно вчителі.

Тільки третина сільських населених пунктів забезпечені дитячими садками [8]. Включення до структури шкільної будівлі в сільських регіонах дитячих групових осередків дозволить збільшити кількість дітей, що охоплені дошкільною освітою, забезпечить сприятливе середовище для навчання дітей різного віку, формування повноцінного різновікового колективу, створення єдиного педагогічного простору впливу на дитину.

Важливим напрямом діяльності сільської школи є сприяння здоровому способу життя та збереження здоров'я населення. Тому медичний пункт будівель сільських загальноосвітніх навчальних закладів призначений для обслуговування всіх жителів сільського населеного пункту. До приміщення

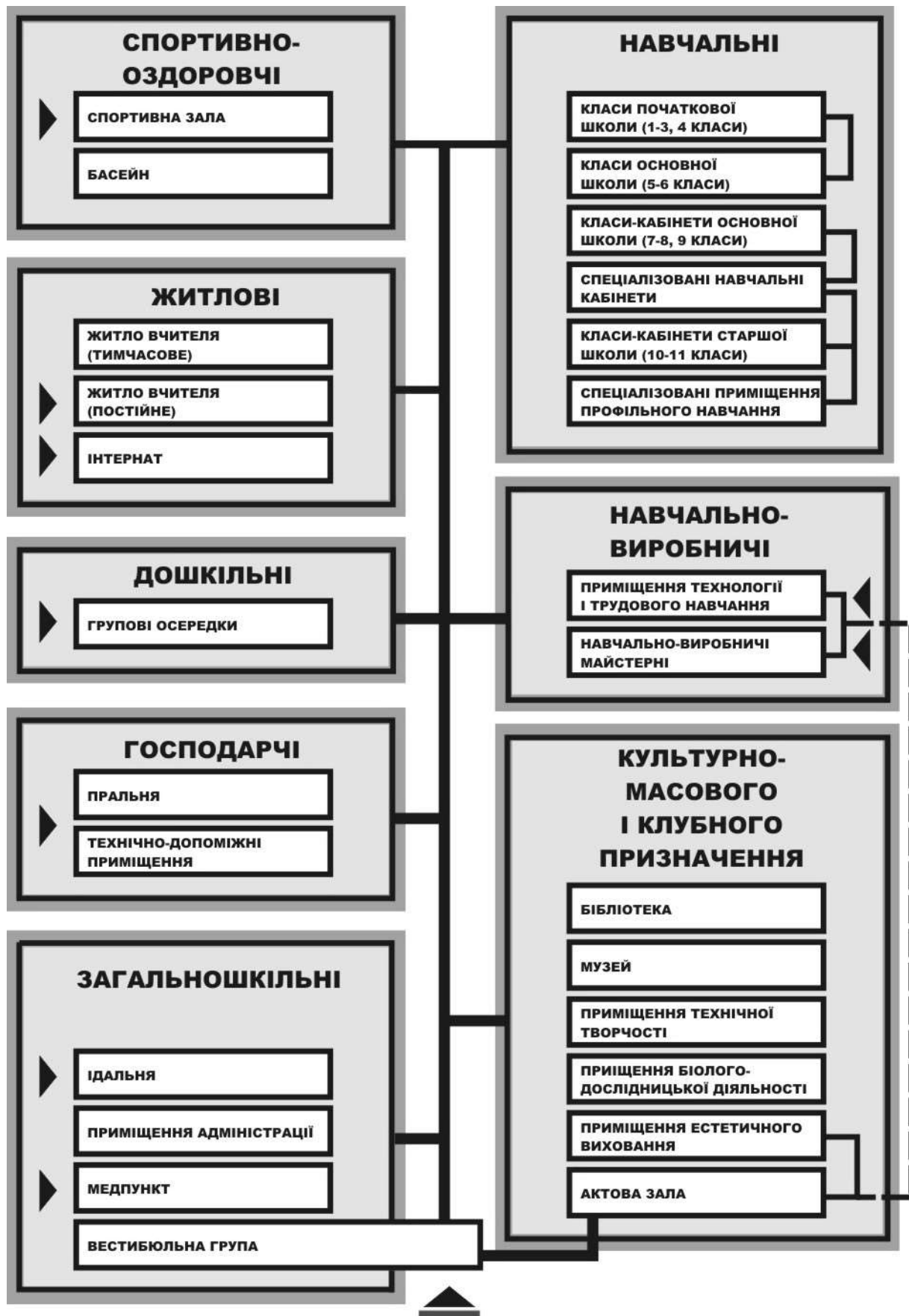

Рис.2 Схема функціональної структури будівель сільських шкіл та взаємозв'язків функціональних груп приміщень

медичного пункту необхідно улаштування окремого входу та вестибюльну групу.

Особливе значення в сільській місцевості має розміщення квартир для вчителів. Окрім скорочення витрат на будівництво і експлуатацію, ефективність об'єднання школи з житлом обумовлюється можливістю використання вчителем резерву часу між роботою в загальноосвітньому закладі для роботи на ділянці, в домі, істотній економії часу, що витрачається на шлях до місця роботи [2].

В сільській місцевості початкова школа, що інтегрується з будинком вчителя, в позаурочний час може виконувати функції центру дозвілля, філіалу сільської бібліотеки. В вечірній час в шкільній будівлі можуть працювати об'єднання за інтересами для різних груп населення, керівництво якими здійснює вчитель. Виконання вчителем функцій керівника бібліотеки, центру дозвілля дозволить покращити його матеріальний стан за рахунок відповідних доплат, повністю використати його потенціал, а також матеріально-технічну базу загальноосвітнього навчального закладу. Надання вчителю комфортного житла сприятиме закріпленню висококваліфікованих педагогічних кадрів в сільській малокомплектній школі, що вирішить одну з головних проблем системи шкільного обслуговування в сільській місцевості [9, 10].

Висновки. В сучасних соціально-економічних умовах сільська школа, окрім загальноосвітніх, додатково виконує важливі для сільських жителів соціокультурні функції. Діяльність сільських загальноосвітніх навчальних закладів обумовлює ускладнення функціонально-планувальної структури їх будівель - розширення складу та збільшення площ культурно-просвітницьких, спортивних, медичних, навчально-виробничих приміщень, включення дитячих групових осередків і житла. Ці заходи сприятимуть покращенню соціально-культурного обслуговування мешканців сільських регіонів України.

Список літератури

1. Про Національну стратегію розвитку освіти України на період до 2021 року: Указ Президента України [від 25 червня 2013 року № 344/2013] // режим доступу: www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013
2. Гурьянова М. П. Резервы модернизации сельской малочисленной школы России: Метод. Пособие / Гурьянова М. П.- М.: ИПСР РАО., 2003.-198 с.
3. Ковальский Л. Н. Архитектура учебно-воспитательных зданий / Ковальський Л. М. - К.: Будівельник, 1988.-144 с.
4. Степанов В. И. Школьные здания/ Степанов В.И. – М.: Стройиздат, 1975. – 239 с.

5. Свитко В. А., Капак Н. Н. Здания сельских школ и дошкольных учреждений / Свитко В. А., Капак Н. Н. – К.: Урожай, 1988. – 192 с.
6. Антошкин В.Ф. Сеть и типы средних общеобразовательных школ для сельской местности (для II-III климатических районов РСФСР): автореф. дис. на соискание ученой степени канд. архит.: спец. 18.00.02 «Архитектура зданий и сооружений» / В. Ф. Антошкин. – М., 1982. – 24 с.
7. Решетникова Н.В. Формирование сети и типов зданий сельских школ с уменьшенной наполняемостью класса (на примере Нечерноземной зоны РСФСР): автореф. дис. на соискание ученой степени канд. архит.: спец. 18.00.02 «Архитектура зданий и сооружений»/ Н.В. Решетникова. – М., 1989 – 25 с.
8. Соціально-економічне становище сільських населених пунктів України: Стат. збірник/ Державний комітет статистики України. – К.: Державний комітет статистики України, 2006. – 194 с.
9. Гурьянова М.П. Реструктуризация сети общеобразовательных учреждений села / М. П. Гурьянова, В. Б. Орлов. – М.: Изд-во ИПСР РАО, 2003.-93 с.
10. Сельская школа: Ресурсы развития. Методическое пособие по разработке проектов развития сельской школы / Под ред. Лебедева О. Е. - М.: РОССПЭН, 2003. – 134 с.

Аннотация

В статье рассмотрены предпосылки формирования сельских общеобразовательных учреждений. Выявлены особенности функционально-планировочной структуры многофункциональных зданий сельских школ.

Ключевые слова: сельская школа, функционально-планировочная структура.

Summary

Prerequisites having impact on formation of the rural school building are revealed in the abstract. Features of the functional and planning structure of multifunctional rural school buildings are defined.

Key words: rural school, functional and planning structure.